

במרכזה של חוברת 'פעמים 71' קורותיהם של יהודי עיראק והודו במאה העשרים.

לשון

■ במאמרו משרטט פרופ' שלמה מורג את תחומי תפוצתה של המסורת הבבלית בתקופת הזוהר שלה. על בסיס ניתוחם של כתבייד וקולופונים מפרס, ממערה של סין ועוד, הוא מסיק שתיאורו של יעקב בן אפרים ש'הקריאה הבבלית היא מלוא העולם משקף מציאות חיה ואינו סתם גוומה.

פרופ' שלמה מורג הוא פרופסור אמריטוס של האוניברסיטה העברית בירושלים.

■ ר' שלמה זרקא נמנה על חכמיה של תוניס במאה הי"ט והיה רבם של תלמידי חכמים מפורסמים שהרבו להביא מדבריו. במאמרו חושף ד"ר שלמה אלקיים מתוך כתביו השונים של ר' שלמה זרקא מלים וביטויים שחלו בהם שינויי הוראה או שימוש. ד"ר שלמה אלקיים מלמד לשון עברית באוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

היהודים בעיראק

■ ד"ר אסתר מאירגליצנשטיין נדרשת לחידת יציאתם ועלייתם ההמונית של יהודי עיראק. עלייה זו היתה בראשיתה בעלת מניעים אידיאולוגיים ציוניים, או עלייה של יהודים שמטעמים כלכליים ראו בארץ-ישראל יעד הגירה. אולם תוך זמן קצר הפכה לתהליך סטיכי שגרף את רובה של יהדות עיראק. לטענתה של מאיר יש להסביר תהליך זה כתוצאה מהשלכותיו הכלכליות, החברתיות והאחרות של 'חוק הוויתור על הנתינות'. ד"ר אסתר מאירגליצנשטיין מלמדת היסטוריה של עם ישראל באוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

■ ד"ר נסים קוז משרטט את קורותיהם של היהודים שנשארו בעיראק לאחר העלייה ההמונית ועד לנפילתו של עבד אל-כרים קאסם בשנת 1963. מקום רב מקדיש המחבר לבחינת הויקה ההדוקה בין קורותיה של יהדות בבל בשנים סוערות אלו לבין ההתפתחויות הפוליטיות והמאבקים האידיאולוגיים הדרמטיים בעיראק. ד"ר נסים קוז מלמד היסטוריה של עם ישראל באוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

תעודה

■ ד"ר אברהם בן-יעקב – פירמאן על הוואלי נאצ'ם פאשא. הפירמאן שפורסם בנוסח ערבייהודי בבגדאד בשנת תר"ע (1910) מפרט את חובותיו וחכיותיו של הוואלי, ומסיים בהוראת הסולטאן למושל לסייע לרבני הקהילה. ד"ר אברהם בן-יעקב פירסם חיבורים רבים על תולדות יהדות עיראק.

■ ד"ר זכי שלום 'מסמך מן הארכיון'. תגובות ממשלת ישראל על החלטת בית הנבחרים העיראקי להקפיא את רכושם של יהודי עיראק העולים לישראל.
ד"ר זכי שלום מלמד היסטוריה של עם ישראל באוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

היהודים בהודו

■ פרופ' ג'ון ג'י רולנד סוקרת את קהילות ישראל בהודו כיום. ממצבן של קהילות ישראל בהודו מסיקה המחברת שההערכות הקודרות שנשמעו בשנות השבעים, ושעל פיהן לא ייוותרו יהודים בהודו עד סוף המאה – התבדו. מעורבותם של ארגונים כמו הג'וינט (JDC) ואורט (ORT) מזה, וכינון יחסים דיפלומטיים מלאים בין ישראל להודו מזה, ריעננו את הקהילה והשיבו לה הרבה מחיוניותה.
פרופ' ג'ון רולנד מלמדת היסטוריה באוניברסיטת פייס (Pace) בנירירוק.

■ פלורה סמואל מציגה יצירה אמנותית-עממית ייחודית, הקירטן, של עדת בני ישראל בהודו. המחברת עומדת גם על זיקתו לסביבה התרבותית שבה הוא נוצר, על שורשיו, על תכניו ועל מטרתו.
פלורה סמואל ניהלה את בית הספר אלי כדורי בבומביי בשנים 1955-1964.

עיונים וביקורת

■ 'זיכרונות אשה מקוצ'ין' – פרופ' ג'ון רולנד על *Ruby of Cochin: An Indian Jewish Woman Remembers*
הערות למפעלו המחקרי של אמנון שילוח' – פרופ' יצחק אבישור על ספרו של אמנון שילוח *Jewish Musical Tradition*
'יהודי תימן בדרך לגאולה' – פרופ' יהודה ניני על *The Road to Redemption: The Jews of Yemen 1900-1950* מאת טודור פארפיט.
'ממזרח שמש' – ד"ר לאה בורשטיין-מקובצקי על 'ממזרח שמש עד מבואו, פרקים בתולדות יהודי המזרח והמגרב: חברה וכלכלה' מאת אליעזר בשן.
'קהילות ספרד והמזרח – היסטוריה ותרבות בתקופה המודרנית' – ד"ר הגר סלמון על הקובץ *Sephardi and Middle Eastern Jewries, History and Culture in the Modern Era* בעריכת הרווי גולברג.
הערות ל'שירת הגברים' – ד"ר נסים קוזו על 'שירת הגברים, שירי עם בערבית-יהודית של יהודי עיראק' מאת יצחק אבישור.

